

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W GDAŃSKU**

RGD.62-26/07/08/AW

Gdańsk, dnia 25 kwietnia 2008r.

DECYZJA NR RGD. 15/2008

Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939) po przeprowadzeniu - z urzędu - postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną przez Wyższą Szkołę Kosmetologii i Promocji Zdrowia z siedzibą w Szczecinie polegającą na umieszczeniu we wzorcu umownym „umowa o warunkach odpłatności za studia w WSKiPZ”:

1. postanowienia zawartego w § 5 ust. 5 wzorca, o treści: *„nie wniesienie opłat za studia określonych w § 5, w terminach podanych w zarządzeniu Rektora może być podstawą do skreślenia Studenta z listy studentów. Opłaty uiszczone uprzednio nie podlegają zwrotowi”* – który jest tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 7 sierpnia 2006 r. Sygn. akt XVII AmC 45/05 w dniu 18 października 2006 pod poz. nr 902;
2. postanowienia zawartego w § 7 ust. 2 wzorca, o treści: *„Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru określonego w ust. 2”* – który jest tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 kwietnia 2006r. Sygn. akt XVII AmC 79/05 w dniu 25 sierpnia 2006r. pod poz. nr 835;
3. postanowienia zawartego w § 7 ust. 3 wzorca, o treści: *„Rozwiązanie umowy nie zwalnia studenta z obowiązku zapłaty, bez odrębnego wezwania, opłat za okres trwania studiów z należnymi odsetkami za zwłokę od dnia, w którym powinna nastąpić zapłata za termin jej uiszczenia”* – który jest tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 kwietnia 2006r. Sygn. akt XVII AmC 79/05 w dniu 25 sierpnia 2006r. pod poz. nr 834;

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL./FAX (058 PREFIKS) 346-29-32, 346-29-33, 301-50-21

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

4. postanowienia zawartego w § 8 ust. 3 wzorca, o treści: *„Wszelkie spory wynikające z niniejszej Umowy Strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni”* – który jest tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 22 grudnia 2004 r. sygn. akt XVII Amc 15/04 w dniu 5 maja 2005r. pod poz. nr 388,

co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1) powołanej na wstępie ustawy **i jednocześnie stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 20 marca 2008 r.**

UZASADNIENIE

Po otrzymaniu od Powiatowego Rzecznika Konsumentów w Gorzowie Wlkp. wzorca „umowy o warunkach odpłatności za studia w Wyższej Szkole Kosmetologii i Promocji Zdrowia w Szczecinie” (zwanej dalej WSKiPZ) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany również Prezesem Urzędu lub organem antymonopolowym) poddał analizie zawarte w nim postanowienia, wyniki której wykazały, że część warunków w ww. wzorcu jest tożsama z postanowieniami uznanymi przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwany SOKiK) za niedozwolone i wpisanych do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone” (zwanego dalej Rejestrem).

Mając na uwadze te ustalenia, Prezes Urzędu postanowił o wszczęciu z dniem 16 stycznia 2008r., z urzędu, przeciwko przedsiębiorcy Wyższa Szkoła Kosmetologii i Promocji Zdrowia w Szczecinie, postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonej art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) – zwanej dalej „ustawą o ochronie (...)”, a polegających na stosowaniu następujących postanowień, zawartych w ww. wzorcu umownym, tj.:

1. postanowienia zawartego w § 5 ust. 5 wzorca, o treści: *„nie wniesienie opłat za studia określonych w § 5, w terminach podanych w zarządzeniu Rektora może być podstawą do skreślenia Studenta z listy studentów. Opłaty uiszczone uprzednio nie podlegają zwrotowi”* – który można uznać za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 7 sierpnia 2006 r. Sygn. akt XVII AmC 45/05 w dniu 18 października 2006 pod poz. nr 902;
2. postanowienia zawartego w § 7 ust. 2 wzorca, o treści: *„Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru określonego w ust, 2”* – który można uznać za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 kwietnia 2006r. Sygn. akt XVII AmC 79/05 w dniu 25 sierpnia 2006r. pod poz. nr 835;

3. postanowienia zawartego w § 7 ust. 3 wzorca, o treści: *„Rozwiązanie umowy nie zwalnia studenta z obowiązku zapłaty, bez odrębnego wezwania, opłat za okres trwania studiów z należnymi odsetkami za zwłokę od dnia, w którym powinna nastąpić zapłata za termin jej uiszczenia”* – który można uznać za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 kwietnia 2006r. Sygn. akt XVII AmC 79/05 w dniu 25 sierpnia 2006r. pod poz. nr 834;
4. postanowienia zawartego w § 8 ust. 3 wzorca, o treści: *„Wszelkie spory wynikające z niniejszej Umowy Strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni”* – który można uznać za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kpc, na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 22 grudnia 2004 r. sygn. akt XVII Amc 15/04 w dniu 5 maja 2005r. pod poz. nr 388.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania WSKiPZ, pismami z dnia 11 marca i 16 kwietnia 2008r. podzieliła stanowisko Prezesa Urzędu w sprawie zakwestionowanych klauzul umownych o warunkach odpłatności za studia i poinformowała, że:

- Dotychczas stosowana umowa o warunkach odpłatności za studia obowiązywała od października 2007r. do lutego 2008r. i została zmieniona w ten sposób, że w okresie od 19 lutego do 20 marca Uczelnia podpisała aneksy do umów ze wszystkimi studentami.
- Od 29 marca 2008r. Wyższa Szkoła Kosmetologii i Promocji Zdrowia w Szczecinie przy zawieraniu umów z kandydatami na studentów stosuje nowy wzór umowy o warunkach odpłatności za studia wolny od zakwestionowanych przez UOKiK klauzul.

Organ antymonopolowy ustalił i zważył co następuje:

Wyższa Szkoła Kosmetologii i Promocji Zdrowia w Szczecinie jest niepubliczną szkołą wyższą, prowadzącą działalność edukacyjną na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.). Organizację i tok studiów określa „Regulamin Studiów”, zatwierdzony przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zgodnie z treścią art. 12 ustawy o szkolnictwie wyższym, uczelnia ma osobowość prawną, a jednym z podstawowych zadań, określonych w art. 13 ust. 1 tej ustawy, jest świadczenie usług edukacyjnych i wychowawczych, polegających na kształceniu studentów w celu ich przygotowania do pracy zawodowej, która to działalność ma charakter usług użyteczności publicznej. Uwzględniając te okoliczności uznać należy, że WSKiPZ, posiadając osobowość prawną i świadcząc usługi edukacyjne, jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 a ustawy o ochronie (...), zgodnie z którym przez przedsiębiorcę rozumie się *„osobę fizyczną, osobę prawną a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej”*.

Przedstawione okoliczności jednoznacznie wskazują, że WSKiPZ jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i może być stroną postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Płatne usługi edukacyjne wykonywane są przez przedsiębiorcę na podstawie umowy zawartej ze studentami.

Art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie (...) stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Z kolei, zgodnie z treścią pkt 1 tego przepisu, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności „*stosowanie postanowień wzorców umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. - Kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.)*”. Tak więc, zachowanie przedsiębiorcy w kontaktach z konsumentami stanowi przejaw praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jeśli działaniu temu można przypisać następujące atrybuty:

- ✓ ujawnia się w obrocie konsumenckim,
- ✓ jest bezprawne,
- ✓ godzi w interes konsumentów, który nie jest sumą indywidualnych interesów konsumentów.

Stosownie do przepisu art. 4 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o konsumencie, należy przez to rozumieć „*konsumenta w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.)*”. Zgodnie z przepisem art. 22¹ K.c. „*za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową*”. Nie budzi więc wątpliwości, że studenci korzystający z usług edukacyjnych, świadczonych przez przedsiębiorcę, są konsumentami.

W przedmiotowej sprawie postawiono przedsiębiorcy zarzut podejmowania działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Źródłem tego rodzaju praktyk nie jest zazwyczaj siła ekonomiczna, czy władza rynkowa profesjonalisty, ale jego przewaga nad nieprofesjonalnymi uczestnikami obrotu (konsumentami).

Nie ulega wątpliwości, że zakwestionowane przez organ antymonopolowy działania przedsiębiorcy obowiązywały w obrocie konsumenckim, na etapie wykonania usług kształcenia, świadczonych przez profesjonalistę na rzecz zleciodawców (konsumentów).

Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, czy dobrymi obyczajami, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Jako „*sprzeczne z prawem*” należy kwalifikować zachowania niezgodne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą

bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. „*Sprzeczne z prawem*” są: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Dla ustalenia bezprawności działania przedsiębiorcy wystarczy ustalenie, że jego określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (*por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz pod redakcją Janusza Szwejki, Urząd Antymonopolowy, Warszawa 1994, s.38-39*).

O ile, generalnie, przepis art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wskazuje na przykładowy katalog działań bezprawnych, które mogą przybierać różne formy i postaci (reklama wprowadzająca w błąd, czyny nieuczciwej konkurencji itd.), o tyle w jednym przypadku norma ta wprost uznaje za bezprawne określony typ zachowań przedsiębiorcy, jakim jest stosowanie postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone i wpisanych do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”. Dla bytu tej praktyki niezbędnym jest łączne wystąpienie następujących przesłanek:

- ✓ przedsiębiorca musi stosować wzorzec umowy,
- ✓ określone postanowienia wzorca umowy muszą zostać uznane, wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za niedozwolone,
- ✓ postanowienia niedozwolone muszą zostać wpisane do właściwego rejestru, przez organ do tego uprawniony.

Stosowana przez WSKiPZ „umowa”, w oparciu o treść której świadczone są usługi edukacyjne, zawierające zbiór opracowanych (gotowych) i obowiązujących przepisów (klausul), opracowanych przez przedsiębiorcę bez współdziałania, czy woli jego kontrahentów, należy uznać za wzorzec umowny. Wzorzec umowny definiowany jest w literaturze przedmiotu jako doktrynalne określenie wszelkich jednostronnie, przygotowanych z góry, przed zawarciem umowy, gotowych klauzul, w postaci warunków umów, ich wzorów, regulaminów itp¹.

Zgodnie z art. 479³⁶ K.p.c., sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone należą do wyłącznej właściwości Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Uznanie przez Sąd rażącego naruszenia interesów konsumentów poprzez stosowanie danej (konkretnej) klauzuli umownej skutkuje wpisaniem takiego postanowienia do Rejestru. Organem wyznaczonym do prowadzenia Rejestru i dokonywania w nim wpisów klauzul abuzywnych jest, zgodnie z art. 479⁴⁵ K.p.c., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Konsekwencją umieszczenia określonego postanowienia w Rejestrze jest to, że posłużenie się nim, w jakimkolwiek innym wzorcu umownym/wprowadzenie do innej umowy, wywołuje skutek podobny do wprowadzenia do tego wzorca elementu

¹ E. Łętowska, Ochrona niektórych praw konsumentów. Komentarz, 3. Wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 75.

bezwzględnie przez prawo zakazanego, przy czym dla uznania tożsamości klauzuli wpisanej do Rejestru i klauzuli z nią porównywanej nie jest niezbędna ich literalna identyczność,

a jedynie to, aby ich treść wskazywała na identyczny zamiar, bądź wywoływała identyczny skutek prawny. Tak więc zamiar/cel jakiego ma służyć kwestionowana klauzula jest głównym czynnikiem przesądzającym o tym, że jest ona tożsama z klauzulą wpisaną do Rejestru.² Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul spełniają one taką samą funkcję, jak przepisy prawne, a zatem dla ich oceny – w drodze analogii – stosować należy zasady wykładni przepisów, a przy określaniu znaczenia niedozwolonych postanowień umownych wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej. Dlatego też niedozwolonymi są postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Stanowisko takie wynika nie tylko z art. 479⁴³ K.p.c. zgodnie którym prawomocność wyroku w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, zostaje rozszerzona na osoby trzecie od chwili wpisania wzorca umowy do Rejestru, ale także z treści:

- ✓ wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2006r. sygn. akt III SK 7/06, w którym uznał on, że wpisanie określonej klauzuli do Rejestru *„(...) działa erga omnes, a dalsze posługiwanie się klauzulą abuzywną wpisaną do rejestru jest zakazane w obrocie prawnym nie tylko względem podmiotu, wobec którego to orzeczono, ale również identycznych lub podobnego rodzaju stosunkach prawnych zawieranych przez osoby trzecie, bez ograniczenia w żaden sposób kategorii tych podmiotów”*,
- ✓ uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r., sygn. akt III SZP 3/06, w której zajął on stanowisko, że *„(...) zakaz stosowania postanowienia wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych obejmuje wszystkie firmy stosujące wzorce umowne w obrocie z konsumentami, a nie tylko te, których dotyczył wyrok będący podstawą wpisu do rejestru”*, także wtedy, gdy przedmiotem oceny są *„przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, iż jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli”*.

Aby zatem stwierdzić stosowanie przez określonego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do Rejestru, należy wykazać, że stosowane przez niego klauzule, w porównaniu z klauzulami występującymi w Rejestrze, charakteryzują się albo identycznym brzmieniem, albo są nieznacznie zmodyfikowane - co nie ma istotnego wpływu na zmianę kwalifikacji klauzuli, jako niedozwolonej - albo, pomimo różnicy w brzmieniu wywołują tożsame skutki. Głównym czynnikiem przesądzającym winien być

² Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04.

cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeżeli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, że klauzule są tożsame.³

W dniu 7 sierpnia 2006r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozpatrując sprawę z powództwa Prezesa Urzędu, sygn. akt XVII AmC 45/05, uznał za niedozwolone, postanowienie, o treści *„Z powodu nieziszczenia opłaty w terminie student może zostać skreślony z listy studentów. Skreślenie nie rodzi prawa do roszczenia o zwrot którejkolwiek z wcześniej dokonanych wpłat”*, zawarte we wzorcu umownym, stosowanym przez Elbląską Uczelnię Humanistyczno-Ekonomiczną w Elblągu. W dniu 18 października 2006r. postanowienie zostało wpisane do Rejestru pod pozycją 902.

W dniu 6 kwietnia 2006r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozpatrując sprawę z powództwa Prezesa Urzędu, sygn. akt XVII AmC 79/05, uznał za niedozwolone, postanowienie, o treści *„W przypadku przerwania studiów w trakcie semestru, student zobowiązany jest do zapłacenia czesnego za cały semestr, a czesne zapłacone nie podlega zwrotowi”*, zawarte we wzorcu umownym, stosowanym przez Uczelnię Zawodową Zgłębia Miedziowego w Lubinie. W dniu 25 sierpnia 2006r. postanowienie to zostało wpisane do Rejestru pod pozycją 835.

W dniu 6 kwietnia 2006r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozpatrując sprawę z powództwa Prezesa Urzędu, sygn. akt XVII AmC 79/05, uznał za niedozwolone, postanowienie, o treści *„Rozwiązanie umowy w trakcie trwania semestru nie zwalnia z obowiązku zapłaty całości czesnego wymagalnego za bieżący semestr”*, zawarte we wzorcu umownym, stosowanym przez Uczelnię Zawodową Zgłębia Miedziowego w Lubinie. W dniu 25 sierpnia 2006r. postanowienie to zostało wpisane do Rejestru pod pozycją 834.

W dniu 22 grudnia 2004r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozpatrując sprawę z powództwa Prezesa Urzędu, sygn. akt XVII AmC 15/04, uznał za niedozwolone, postanowienie o treści *„Za sąd właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla Impuls School”*, zawarte we wzorcu umownym, stosowanym przez Aleksandrę Krzyżowską „Impuls School” Szkoła Języków Obcych w Katowicach. W dniu 5 maja 2005r. postanowienie to zostało wpisane do Rejestru pod pozycją 388.

Porównanie treści klauzul postanowieniami zawartymi we wzorcu umownym WSKIPZ z umieszczonych w Rejestrze zawiera tabela 1.

³ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04

Tabela 1

POSTANOWIENIE UMIESZCZONE W REJESTRZE POSTANOWIENI NIEDOZWOLONYCH			POSTANOWIENIE UMIESZCZONE WE WZORCACH WSKIPZ	
L.P.	POZYCJA W REJESTRZE	TREŚĆ POSTANOWIENIA	TREŚĆ POSTANOWIENIA	PRZEPIS WZORCA
1	902	<i>Z powodu nieuiszczenia opłaty w terminie student może zostać skreślony z listy studentów. Skreślenie nie rodzi prawa do roszczenia o zwrot którejkolwiek z wcześniej dokonanych wpłat</i>	<i>Nie wniesienie opłat za studia określonych w § 5, w terminach podanych w zarządzeniu Rektora może być podstawą do skreślenia Studenta z listy studentów. Opłaty uiszczone uprzednio nie podlegają zwrotowi</i>	§ 5 ust. 5 umowy
2	835	<i>W przypadku przerwania studiów w trakcie semestru, student zobowiązany jest do zapłacenia czesnego za cały semestr, a czesne zapłacone nie podlega zwrotowi</i>	<i>Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru określonego w ust, 2</i>	§ 7 ust. 2 umowy
3	834	<i>Rozwiązanie umowy w trakcie trwania semestru nie zwalnia z obowiązku zapłaty całości czesnego wymagalnego za bieżący semestr</i>	<i>Rozwiązanie umowy nie zwalnia studenta z obowiązku zapłaty, bez odrębnego wezwania, opłat za okres trwania studiów z należnymi odsetkami za zwłokę od dnia, w którym powinna nastąpić zapłata za termin jej uiszczenia</i>	§ 7 ust. 3 umowy
4	388	<i>Za sąd właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla Impuls School"</i>	<i>Wszelkie spory wynikające z niniejszej Umowy Strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni"</i>	§ 8 ust. 3 umowy

Wyniki analizy porównawczej postanowień zawartych we wzorcach stosowanych przez przedsiębiorcę z klauzulami umieszczonymi w Rejestrze pozwalają na stwierdzenie, że stosowanie ich wywołuje tożsame skutki.

Ad pozycja Nr 1, 2 i 3 w tabeli:

Zgodnie z art. 160 § 3 ustawy o szkolnictwie wyższym warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta w formie pisemnej pomiędzy uczelnią a studentem. Od daty jej podpisania, studenta i uczelnię łączy stosunek cywilnoprawny, powstały z woli stron, których wzajemne relacje, w tym w zakresie odpłatności, cechuje równorzędność.

Wspólną cechą klauzul jest natomiast to, że ich wprowadzenie do wzorca powoduje – niezależnie od konkretnych okoliczności - nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków i ryzyka między stronami umowy, prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej stron, ze szkodą dla konsumenta.⁴

⁴ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6.07.2006r., sygn. akt XVII Amc 60/05.

Umowa o płatne studia zawierana między Uczelnią a studentem ma charakter umowy zlecenia. Wprowadzenie do niej, jak i do innych dokumentów stanowiących wzorzec umowy, postanowień o treści:

- 1. Nie wniesienie opłat za studia określonych w § 5, w terminach podanych w zarządzeniu Rektora może być podstawą do skreślenia Studenta z listy studentów. Opłaty uiszczone uprzednio nie podlegają zwrotowi,*
- 2. Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru określonego w ust. 2,*
- 3. Rozwiązanie umowy nie zwalnia studenta z obowiązku zapłaty, bez odrębnego wezwania, opłat za okres trwania studiów z należnymi odsetkami za zwłokę od dnia, w którym powinna nastąpić zapłata za termin jej uiszczenia,*

narusza istotę umowy wzajemnej. Wspólną cechą wymienionych postanowień jest to, że ich treść umożliwia Uczelni w każdym przypadku - niezależnie od przyczyn i okoliczności, które spowodowały, że student przerwał płatne studia/naukę (zrezygnował sam lub zaprzestał uczęszczania na zajęcia, gdyż został dyscyplinarnie usunięty lub zawieszony) –zatrzymanie w całości czesnego wpłaconego za dany semestr po jego rozpoczęciu, pomimo, że od określonej daty faktycznie już nie świadczy ona usług edukacyjnych na rzecz konsumenta. Klauzula wymieniona w pkt 3 nakłada ponadto na studenta obowiązek zapłaty za zajęcia, w których przestał uczestniczyć. Wprowadzenie wymienionych postanowień do wzorców w sposób nieusprawiedliwiony narusza równowagę praw, obowiązków i ryzyka stron umowy, na niekorzyść konsumenta. Kwestionowane postanowienia zostały tak skonstruowane, że zapewniają pełną ochronę ekonomiczną jedynie Uczelni. Wprowadzenie ich do wzorca powoduje, że student/konsument, nawet jeżeli w trakcie semestru wypowiada umowę z przyczyn od niego niezależnych i niezawinionych (np. choroba czy losowa zmiana sytuacji życiowej) lub z winy Uczelni (np. niezadawalający poziom kształcenia lub nienależyta organizacja pracy), nie tylko zobowiązany jest do poniesienia opłaty w pełnej wysokości, ale także pozbawiony zostaje prawa żądania zwrotu nawet części wniesionej wcześniej opłaty.⁵ Postanowienia te naruszają więc równość stron umowy i zasadę ekwiwalentności świadczeń, przez co rażąco naruszone zostają nie tylko interesy konsumentów, ale także i dobre obyczaje kontraktowe. Fakt, że możliwość odzyskania opłaty wniesionej przed rozpoczęciem semestru mają osoby, które w z powodu choroby lub innych ważnych zdarzeń losowych nie podejmą studiów na kolejnym semestrze studiów niestacjonarnych, nie ma dla przyjętej oceny znaczenia.

Prezes Urzędu uznał zatem za uprawdopodobnione, że pomimo różnicy literalnej, postanowienie umieszczone w:

1. § 5 ust. 5 wzorca umowy mieści się w hipotezie klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 902,
2. § 7 ust. 2 wzorca umowy mieści się w hipotezie klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 835,

⁵ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27.02.2006r., sygn. akt XVII Amc 105/04.

3. § 7pkt 3 wzorca umowy mieści się w hipotezie klauzuli abuzywnej wpisanej do Rejestru pod poz. 834

oraz, że w związku z tym Uniwersytet stosując je, dopuścił się naruszenia przepisu art. 24 ust. 2 pkt 1) ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad pozycja Nr 4 w tabeli:

Porównując klauzule umieszczone w § 8 pkt 3 wzorca umow WSKiPZ, o treści:

„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy Strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni”

z postanowieniem umieszczonym w Rejestrze pod poz. 388, o treści:

„Za sąd właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla Impuls School”

można wysnuć w pełni uzasadnione stwierdzenie, że ich treść jest tożsama. W obu tych postanowieniach bezprawnie narzucona została właściwość miejscowa sądu, w przypadku powstania sporów.

Posługiwanie się postanowieniami umieszczonymi w Rejestrze stanowi wprowadzenie do umowy elementu zakazanego prawnie, a tym samym działania przedsiębiorcy, w tym zakresie, mają charakter bezprawny bowiem stosowanie takich klauzul jest niedozwolone z mocy prawa.

Zasadę w zakresie właściwości miejscowej określa art. 27 § 1 K.p.c. stanowiąc, że *„Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania”*. Mówiąc o właściwości miejscowej, można wyróżnić właściwość: ogólną, przemianą i wyłączną. Właściwość wyłączna dotyczy powództw związanych m.in. prawem rzeczowym na nieruchomości, dziedziczeniem, stosunkami pomiędzy rodzicami i dziećmi. Przepisy dotyczące właściwości przemiennej przewidują możliwość wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia umowy, jej wykonania, rozwiązania lub unieważnienia, jak też o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, przed sądem właściwym dla miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości, miejsce to powinno być stwierdzone dokumentem. Przepisy art. 31 i nast. K.p.c. umożliwiają powodowi dokonanie wyboru pomiędzy sądem właściwości ogólnej, a innym sądem oznaczonym w tych przepisach, w zależności od tego, który sąd jest dla niego dogodniejszy.⁶ Nie jest zatem dopuszczalne narzucenie właściwości przemiennej przez jedną ze stron stosunku prawnego/umowy, a jedynie następczy jej wybór w chwili powstania roszczenia wynikającego z umowy. Artykuł 46 K.p.c. przewiduje możliwość zawarcia tzw. umowy prorogacyjnej, polegającej na tym, że strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących wyniknąć w przyszłości

⁶ Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz pod redakcją K. Piaseckiego. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1996r., str. 164.

z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, będzie wówczas sądem wyłącznie właściwym.

W świetle przytoczonego przepisu możliwe jest odejście od generalnego modelu właściwości ogólnej, jednak tylko wtedy, gdy jest to przedmiotem indywidualnego uzgodnienia umownego. Skuteczność takiej umowy zależy zatem od zgodnego wyrażenia woli stron.

W niniejszej sprawie, w sytuacji konieczności rozwiązywania sporu na drodze sądowej w grę wchodzi tylko dwie właściwości, tj. ogólna i przemienne. Według właściwości ogólnej, jeżeli powodem jest student, to powództwo powinno zostać wniesione do sądu właściwego dla siedziby Uczelni (art. 30 K.p.c.). Jeżeli natomiast powodem jest Uczelnia, to sądem właściwym jest sąd, w okręgu którego student ma miejsce zamieszkania (art. 27 § 1 K.p.c.). W przypadku właściwości przemiennej dotyczącej roszczeń wynikających z zawartej umowy o świadczenie usług edukacyjnych, właściwym będzie sąd miejsca wykonania tej umowy – czyli zazwyczaj sąd właściwy dla siedziby Uczelni (art. 34 K.p.c.). Tak więc nie w każdym przypadku sądem właściwym będzie sąd w Szczecinie, w którym znajduje się siedziba Uniwersytetu.

W przypadku powstania sporu na tle wykonywania umowy o studia płatne, postanowienie o treści: *„W sprawach ewentualnych sporów mogących wyniknąć na tle wykonywania niniejszej umowy sądem właściwym będzie sąd powszechny w Szczecinie”* bezprawnie narzuca konsumentom właściwość miejscową sądu ze względu na siedzibę Uczelni i ogranicza ich prawo do wytoczenia powództwa, wynikające przepisów K.p.c. o właściwości ogólnej i przemiennej, utrudniając im tym samym skuteczną realizację konstytucyjnego prawa do sądu.⁷ Narzucając studentom możliwość dochodzenia roszczeń powstałych w związku z realizacją umowy o nauczanie wyłącznie przed sądem w Szczecinie, Uczelnia narusza interesy konsumentów, bowiem naraża ich na niewygodny i niepotrzebny strata czasu, a przede wszystkim na zbędne wydatki w związku koniecznością prowadzenia procesu, w innej niż miejsce zamieszkania, często odległej miejscowości.⁸

W tym stanie rzeczy uznać należy, że Uczelnia posługiwała się w obrocie konsumenckim wzorcami umownymi, treść których zawierała postanowienia, uznane za abuzywne i wpisane do Rejestru, a więc działała bezprawnie i niedozwolone z mocy prawa.

Z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów mamy do czynienia, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów, jako zbiorowości, to jest w sytuacji gdy dotyczy nie tylko wyodrębnionej indywidualnie grupy konsumentów, lecz szerszego nieograniczonego liczbowo kręgu osób, którym przedsiębiorca proponuje świadczenie usług.

Ponieważ oferta handlowa skarżonego przedsiębiorcy kierowana jest do bliżej nieokreślonej liczby jego kontrahentów, przyszłych studentów (konsumentów), nie ulega

⁷ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25.05.2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04.

⁸ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 22.12.2004r., sygn. akt XVII Amc 15/04.

wątpliwości, że w rozpatrywanej sprawie mamy do czynienia nie z indywidualnym interesem jednostki, ale ze zbiorowym interesem konsumentów.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że wszystkie, wymienione wyżej, ustawowe przesłanki art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...] zostały spełnione. Skarżony przedsiębiorca stosował wzorce umowne, treść których zawierała postanowienia uznane za bezprawne i wpisane do Rejestru klauzul niedozwolonych.

W przedmiotowej sprawie Uczelnia zaniechała stosowania zakwestionowanych klauzul – z dniem 20 marca 2008r., tj. z dniem podpisania przez studentów aneksów do umowy.

Dotychczasowy §5 ust. 5 umowy:

„nie wniesienie opłat za studia określonych w § 5, w terminach podanych w zarządzeniu Rektora może być podstawą do skreślenia Studenta z listy studentów. Opłaty uiszczone uprzednio nie podlegają zwrotowi”

otrzymał brzmienie:

„Nie wniesienie opłat w terminach zostanie uznane za rezygnację studenta ze studiów w Uczelni”.

Dotychczasowy §7 ust. 2 umowy:

„Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru określonego w ust. 2”

otrzymał brzmienie: *„Student rezygnujący z kształcenia w trakcie studiów, może wystąpić z pisemnym wnioskiem do Kanclerza o zwrot uiszczonej opłaty w kwocie proporcjonalnej do okresu niezrealizowanych zajęć dydaktycznych”.*

Dotychczasowy §7 ust. 3 umowy: *„Rozwiązanie umowy nie zwalnia studenta z obowiązku zapłaty, bez odrębnego wezwania, opłat za okres trwania studiów z należnymi odsetkami za zwłokę od dnia, w którym powinna nastąpić zapłata za termin jej uiszczenia”*

otrzymał brzmienie: *„Rozwiązanie umowy nie zwalnia studenta z obowiązku uiszczenia, bez odrębnego wezwania, części opłaty w kwocie proporcjonalnej do okresu faktycznego odbywania studiów, wraz z należnymi odsetkami ustawowymi liczonymi od daty terminu do zapłaty do daty faktycznej zapłaty”.*

Dotychczasowy §8 ust. 3 umowy: *„Wszelkie spory wynikające z niniejszej Umowy Strony poddają rozstrzygnięciu sądów powszechnych właściwych dla siedziby Uczelni”*

otrzymał brzmienie:

„Wszelkie spory wynikające z niniejszej umowy strony poddają rozstrzygnięciu właściwych sądów powszechnych”.

Ponadto zakwestionowana umowa o warunkach odpłatności za studia obowiązywała od października 2007r. do lutego 2008r. i została zmieniona w ten sposób, że w okresie od 19 lutego do 20 marca Uczelnia podpisała aneksy do umów ze wszystkimi studentami. Stąd też dzień 20 marca 2008r. uznaje się za datę zaniechania zarzucanej praktyki.

Mając na uwadze także fakt, że od 29 marca 2008r. Wyższa Szkoła Kosmetologii i Promocji Zdrowia w Szczecinie przy zawieraniu umów z kandydatami na studentów stosuje nowy wzór umowy o warunkach odpłatności za studia wolny od zakwestionowanych przez UOKiK klauzul, organ antymonopolowy zastosował przepis art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie, zgodnie z którym (...) Prezes Urzędu nie wydaje decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej jej zaniechanie, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W tym przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Biorąc pod uwagę wymienione okoliczności orzeczono, jak w sentencji.

Pouczenie:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...], w związku z art. 479²⁸ § 2 K.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Otrzymuje:

1. Wyższa Szkoła Kosmetologii i Promocji Zdrowia w Szczecinie, ul.L.Waryńskiego 6, 71-310 Szczecin
2. a/a